

Đề Xây Dựng Cộng Đồng:

Làm Được Việc Thay Vì Chỉ Làm Hết Sức

Nguyễn Đình Thắng

Tôi sẽ làm hết sức mình

Câu nói "Tôi sẽ làm hết sức mình" có thể rơi vào một trong hai trường hợp:

1. Trong trường hợp thứ nhất thì đó chỉ là câu nói đăi bôi, kiểu như "Sẽ làm trong phạm vi khả năng cho phép" mà thường đồng nghĩa với chẳng làm gì cả hay chỉ làm qua loa chiếu lệ. Nói như vậy chỉ là cách từ chối khéo để người đối thoại không phật lòng hoặc không đánh giá rằng người nói thiếu tinh thần trách nhiệm. Đối với trường hợp này chúng ta chẳng cần bàn thêm.
2. Trong trường hợp thứ hai thì đó là câu nói chân thật; người nói thực sự muốn làm hết sức mình. Nhưng dù vậy thì thường cũng sẽ chẳng có kết quả gì.

Lý do rất dễ hiểu. Câu nói ấy thường hàm ý một thử thách ghê gớm, một vấn nạn to lớn nào đó, vì như vậy thì mới cần phải làm hết sức. Nhưng đã nói đến vấn nạn thì cũng đương nhiên thừa nhận rằng tầm vóc của vấn đề cần giải quyết vượt xa khả năng và sức lực của những người đối diện nó; bằng không thì vấn đề đã được giải quyết từ lâu, trước khi nó trở thành vấn nạn.

Trong hoàn cảnh đó thì làm hết sức cũng sẽ chẳng thấm thía vào đâu vì cái hết sức của mình cũng chỉ ở mắt cá chân hay ở đầu gối của vấn nạn. Muốn giải quyết vấn nạn thì phải vượt lên trên khả năng hiện có, vươn đến ngang tầm với tầm vóc của vấn nạn. Muốn giải quyết vấn nạn thì phải chủ trương làm để đạt mục tiêu, để đạt thành quả--nghĩa là làm cho được việc--thay vì chỉ làm hết sức.

Điều này không có gì là mới lạ; trẻ em lên 6 lên 7 cũng thừa biết. Một học sinh đi học mà chỉ chủ trương làm hết sức, nghĩa là vừa đúng trình độ học lực hiện có của mình, thì muôn đời sẽ không qua được lớp một. Trường hợp này có lẽ có xảy ra nơi một số em, nhưng rất hiếm. Còn lại đa số học sinh dù ở tuổi măng non cũng đã biết cố gắng trau luyện để vượt lên trên khả năng hiện có, để ngày hôm sau khá hơn ngày hôm trước, và đến lúc nào đó học lực sẽ phải vượt quá trình độ lớp một của mình để bước vào lớp hai. Các em này đã mặc nhiên chọn thái độ làm cho được việc thay vì chỉ làm hết sức.

Tự nhận vai trò lãnh đạo cộng đồng, chủ trương làm hết sức

Thế nhưng trong cộng đồng của chúng ta lại có những người, mà thường là những người tự nhận vai trò lãnh đạo chúng ta, chỉ chủ trương làm hết sức. Thay vì cố gắng vươn lên cho ngang tầm

với vấn đề, thì họ lại thường kéo vấn đề xuống cho ngang tầm với khả năng của họ. Chẳng hạn, trước đây khi còn vấn đề thuyền nhân, thay vì cố gắng vươn lên để đối đầu với chính sách bức bách thuyền nhân của quốc tế, thì họ lại chỉ giới hạn hoạt động trong việc cứu trợ qua loa hay hời hợt; hoặc hiện nay thay vì tập tành đối đầu với tầm vóc vĩ mô của những vấn đề chính trị và xã hội, họ lại chỉ thu vén hoạt động vào một vài khía cạnh vi mô của vấn đề mà chắc chắn sẽ mãi mãi chỉ là chạy theo đuôi hậu quả. Họ đã chọn thái độ làm hết sức thay vì làm được việc.

Đó cũng chính là thái độ chọn việc làm dân tiện, và ăn chắc cho mình thay vì làm những gì đích đáng và cần thiết để giải quyết vấn nạn.

Cộng đồng của chúng ta sau 23 năm vẫn trì trệ, vẫn non yếu, một phần lớn là do những người tự nhận vai trò lãnh đạo cộng đồng đã chỉ làm hết sức của họ (không kể những người chỉ nói mà không làm); sức tối đa của họ hiển nhiên đã không đủ. Nếu thái độ của những khuôn mặt tự đóng vai trò lãnh đạo cộng đồng cứ tiếp tục như vậy thì 23 năm nữa cộng đồng của chúng ta cũng vẫn chỉ như thế này mà thôi.

Dĩ nhiên chúng ta mong rằng những người đã có thiện chí đảm nhận vai trò lãnh đạo cộng đồng thì cũng tự ý thức được rằng khi sức của mình còn kém xa tầm vóc của vấn đề cần đối phó và giải quyết thì phải đổ công trau luyện và học hỏi mỗi ngày, để mỗi ngày một thăng tiến, một vươn lên gần thêm với tầm vóc của vấn đề. Tuy nhiên chúng ta không có căn cứ gì để hy vọng rằng điều này sẽ tự động xảy ra trong một tương lai có thể thấy được. Hy vọng như vậy sẽ chỉ là ngồi chờ sung rụng.

Người dân cần đòi hỏi ai nhận vai trò lãnh đạo cộng đồng làm cho được việc

Do đó, chính những người dân thường chúng ta cần mạnh dạn đòi hỏi, đặt vấn đề, nói thẳng với những ai tự nhận vai trò lãnh đạo cộng đồng rằng làm hết sức không đủ, mà quý vị phải làm cho được việc; rằng quý vị nếu muốn lãnh đạo chúng tôi thì phải chứng minh khả năng giải quyết được vấn đề, phải trung dẫn được thành quả; hoặc nếu chưa đạt được trình độ ấy thì ít ra cũng phải cho chúng tôi thấy được rằng, qua sự học hỏi và trau luyện thường xuyên, quý vị đang tiến dần đến trình độ ấy.

Đòi hỏi như vậy chẳng phải là điều quá đáng. Chúng ta vẫn đòi hỏi điều ấy nơi những trẻ em lên 6 lên 7 khi vừa mới bước qua ngưỡng cửa tiểu học. Không lẽ chúng ta lại ngại ngùng mà không đòi những thành phần muốn lãnh đạo chúng ta cái điều tối thiểu và sơ đẳng ấy sao?

Có đòi hỏi như vậy thì chúng ta mới cùng nhau từ từ nâng cấp trình độ của những người muốn lãnh đạo chúng ta, và của chính chúng ta, theo tinh thần câu "anh chột chỉ làm vua xứ mù".

Và lần sau, nếu chúng ta nghe một ai đó nói rằng "Tôi sẽ làm hết sức" trong bối cảnh của một vấn nạn to lớn, thì có thể đĩnh ninh rằng người đó hoặc sẽ chẳng làm gì hoặc có làm thì cũng sẽ chẳng đến đâu.

Nguyễn Đình Thắng
Virginia, 20 tháng 2, 1999